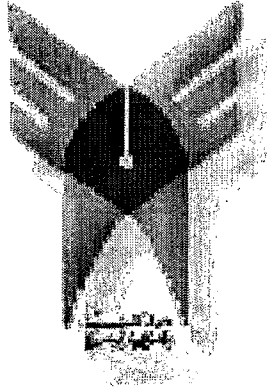

۱۰۱۱۷۷

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد مرودشت

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه ریزی درسی
(M.Sc)

موضوع:

بررسی رابطه بین انگیزه پیشرفت و سلامت روان با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم
متوسطه شهرستان لامرد سال تحصیلی ۸۷ - ۸۶

استاد راهنما: دکتر پروین غیاثی

استاد مشاور: دکتر لادن معین

استاد داور: دکتر حجت الله فانی

نگارنده:

حسین محمد پور

۱۳۸۸/۱۲/۲

کتابخانه دانشگاه آزاد اسلامی
مرودشت

سال تحصیلی ۱۳۸۷ - ۱۳۸۶

ب

۱۳۱۱۷۷

سپاسگزاری:

از زحمات بی شائبه و بی دریغ سرکار خانم دکتر غیائی (استاد راهنما) و سرکار خانم دکتر معین (استاد مشاور) که با راهنمایی‌های خردمندانه خویش اینجانب را همراهی نموده اند تشکر و قدردانی می شود .

تقدیم به:

روان پاک برادر عزیزم اسماعیل محمدپور که در عنوان
جوانی بدرود حیات گفت.

روحش شاد

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده
	فصل اول: (طرح تحقیق)
۳	مقدمه
۷	بیان مسئله
۹	اهمیت پژوهش
۱۰	اهداف تحقیق
۱۰	فرضیه ها
۱۱	تعریف واژه ها و اصطلاحات
	فصل دوم: (پیشینه تحقیق)
۱۴	مقدمه
۱۴	مبانی نظری متغیرها
۱۶	طبقه بندی انگیزه ها
۲۰	گستره نظری متغیرها
۲۲	تعریف انگیزش پیشرفت
۲۴	نظریه های انگیزش پیشرفت
۲۴	نظریه دیوید مک کللند
۲۵	نظریه جان اتکینسون
۲۷	نظریه پارسونز
۲۷	نظریه هنری موری
۲۸	نظریه اسپنس وهلمریچ
۲۹	نظریه انگیزش پیشرفت دو گانه
۲۹	نظریه برنارد واینر
۳۱	نظریه مسیر- مرحله ای راینور وانتین

۲۲	ویژگی های افراد با انگیزش پیشرفت بالا
۳۴	تعریف و اهمیت سلامت روان
۳۶	بررسی نظری رابطه بین متغیرهای پژوهش
۳۹	سوابق مربوط به موضوع پژوهش
۴۲	نتیجه گیری

فصل سوم: (روش تحقیق)

۴۵	مقدمه
۴۵	جامعه آماری و نمونه مورد مطالعه
۴۵	طرح کلی پژوهش
۴۵	ابزار جمع آوری اطلاعات
۴۵	ابزار سنجش انگیزش پیشرفت
۴۷	ابزار سنجش سلامت روان
۴۸	ابزار سنجش پیشرفت تحصیلی
۴۸	روش نمره گذاری پرسشنامه سلامت عمومی
۴۹	روش اجرای پژوهش با ذکر چگونگی گردآوری داده ها
۵۰	روشهای آماری

فصل چهارم: (یافته های تحقیق)

۵۲	مقدمه
۵۲	ویژگیهای جمعیت شناسی نمونه آماری
۶۲	تجزیه و تحلیل نتایج
۶۲	فرضیه اول
۶۳	فرضیه دوم
۶۳	فرضیه سوم
۶۴	فرضیه چهارم
۶۵	فرضیه پنجم
۶۶	فرضیه ششم

فصل پنجم: (بحث و نتیجه گیری)

۶۹	مقدمه
۶۹	بحث و نتیجه گیری
۷۴	پیشنهادات
۷۴	فهرست منابع

پیوستها

۸۱	پیوست (الف) خروجی های حاصل از تجزیه و تحلیل های آماری توسط SPSS
۸۳	پیوست (ب) پرسشنامه سلامت روانی
۸۶	پیوست (ج) پرسشنامه انگیزش پیشرفت گیزلی
۸۷	پیوست (د) چکیده به انگلیسی

فهرست جدول ها

عنوان	ص فحه
جدول ۱-۴: توزیع فراوانی و درصد متوسط درآمد ماهانه والدین دانش آموزان	۵۲
جدول ۲-۴: توزیع فراوانی و درصد شغل والدین دانش آموزان	۵۴
جدول ۳-۴: توزیع فراوانی و درصد سطح تحصیلات والدین دانش آموزان	۵۶
جدول ۴-۴: توزیع فراوانی و درصد تعداد اعضای خانواده دانش آموزان	۵۸
جدول ۵-۴: توزیع فراوانی و درصد ترتیب تولد دانش آموزان	۶۰
جدول ۶-۴: رابطه بین انگیزش پیشرفت با سلامت روان	۶۲
جدول ۷-۴: رابطه بین انگیزش پیشرفت با پیشرفت تحصیلی	۶۳
جدول ۸-۴: رابطه بین سلامت روان با پیشرفت تحصیلی	۶۴
جدول ۹-۴: آزمون t برای مقایسه میانگین نمرات انگیزه پیشرفت دانش آموزان دختر و پسر	۶۴
جدول ۱۰-۴: آزمون t برای مقایسه میانگین نمرات سلامت روان دانش آموزان دختر و پسر	۶۵
جدول ۱۱-۴: آزمون t برای مقایسه میانگین نمرات پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر	۶۶
جدول ۱۲-۴: رابطه زیرمقیاسهای سلامت روان با انگیزه پیشرفت و پیشرفت تحصیلی	۶۷

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
۵۳	نمودار ۱-۴: درصد فراوانی مربوط به متوسط درآمد والدین دانش آموزان
۵۵	نمودار ۲-۴: درصد فراوانی مربوط به شغل والدین دانش آموزان
۵۷	نمودار ۳-۴: درصد فراوانی مربوط به سطح تحصیلات والدین دانش آموزان
۵۹	نمودار ۴-۴: درصد فراوانی مربوط به تعداد اعضای خانواده دانش آموزان
۶۱	نمودار ۵-۴: درصد فراوانی ترتیب تولد دانش آموزان

چکیده:

هدف از پژوهش حاضر "بررسی رابطه بین انگیزه پیشرفت با سلامت روان و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم متوسطه شهرستان لامرد در سال تحصیلی ۸۷-۸۶" می باشد. در پژوهش حاضر، نمونه ای ۲۰۰ نفری (۱۰۰ نفر پسر و ۱۰۰ نفر دختر) از دانش آموزان سوم متوسطه، از طریق نمونه گیری تصادفی خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شد. برای سنجش انگیزش پیشرفت از پرسشنامه انگیزش پیشرفت گیزلی، برای سنجش سلامتی روان از پرسشنامه ۲۸ ماده ای سلامت عمومی (GHQ - 28) و برای سنجش پیشرفت تحصیلی از معدل نیمسال دوم دانش آموزان استفاده گردید. این تحقیق از نوع توصیفی و با استفاده از روش همبستگی است. برای تحلیل داده ها از روش آماری توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف استاندارد) ضریب همبستگی پیرسون و آزمون تی مستقل استفاده گردید. این پژوهش شش فرضیه به شرح زیر دارد:

- ۱- بین انگیزه پیشرفت دانش آموزان سوم متوسطه شهرستان لامرد با سلامت روانی آنها رابطه وجود دارد.
- ۲- بین انگیزه پیشرفت دانش آموزان سال سوم متوسطه شهرستان لامرد با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه وجود دارد.
- ۳- بین سلامت روانی دانش آموزان سوم متوسطه شهرستان لامرد با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه وجود دارد.
- ۴- بین میزان انگیزه پیشرفت دانش آموزان دختر و پسر سوم متوسطه شهرستان لامرد تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۵- بین میزان سلامت روانی دانش آموزان دختر و پسر سوم متوسطه شهرستان لامرد تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۶- بین میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر سوم متوسطه شهرستان لامرد تفاوت معنی داری وجود دارد.

پس از تجزیه و تحلیل داده های آماری نتایج زیر بدست آمده است:

فرضیه های ۱، ۲، ۳، ۴ تأیید و فرضیه های ۵ و ۶ مورد تأیید قرار نگرفته است. این نتایج می تواند باعث ارتقای شرایط تربیتی و اجتماعی کشور و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شود.

واژه های کلیدی: انگیزه پیشرفت تحصیلی - سلامت روان - پیشرفت تحصیلی.

فصل اول

طرح تحقیق

شاید بتوان گفت محوربنیادی آموزش و پرورش آینده، انگیزش و مطالعات مربوط به آن است. یکی از وظایف اصلی روانشناسی و علوم تربیتی آن است که در کنار پیشرفت سریع و فزاینده ی علم و فن به پرورش استعداد، ایجاد انگیزه های پایدار، بالابردن ظرفیت افراد و در مجموع به آماده ساختن انسانهایی بپردازد که از لحاظ عاطفی و روان شناختی قادرند خود را با چنین پیشرفت سریعی در علم، هماهنگ کنند و از عوارض احتمالی آن مصون بمانند. از جمله مشکلات تربیتی عصر ما، نگرشهای خودکم بینی افراد، بخصوص نوجوانان می باشد.

علايق، اهداف، انگیزه ها و سازگاریها که اساس موفقیت و شکست در مدرسه و خارج از آن هستند، عمدتاً از خودپنداره فرد تأثیر می پذیرند (سامعی، ۱۳۸۶). دانش آموزانی که دارای خودپنداره مثبتی هستند و تواناییها و نقاط ضعف خود را به خوبی می شناسند، اهدافشان را به درستی انتخاب می کنند، بی جهت خود را با دیگران مقایسه نمی کنند و هیچ چیز آنها را از رسیدن به اهدافشان باز نمی دارد. دانش آموزانی که خود پنداره منفی دارند، برعکس، به علت اینکه تواناییهای خود را چنان که هست قبول ندارند، راحت تر هم رنگ جماعت می شوند و زود تحت تأثیر دیگران قرار می گیرند. خودپنداره، ارزشیابی کلی فرد از شخصیت خویش است. این ارزشیابی ناشی از ارزشیابی ذهنی ای است که معمولاً از ویژگیهای رفتاری خود به عمل می آوریم، در نتیجه خودپنداره ممکن است مثبت یا منفی باشد (سامعی، ۱۳۸۶).

خود پنداره بعنوان یکی از پیامدهای مطلوب در اغلب موقعیت های روانشناختی و پرورشی دارای ارزش است و غالباً بعنوان متغیری واسطه گر، شناخته می شود که می تواند اکتساب نتایج مطلوب دیگری مثل پیشرفت و پشتکار در مدرسه را تسهیل کند. به همین دلیل یکی از متغیرهای اساسی بسیاری از تحقیقات گذشته بوده است، که بیشتر به ارتباط آن با سازه ها و مفاهیمی مثل پیشرفت تحصیلی توجه شده است. هر فرد براساس ارتباط و فاصله ای که بین خود واقعی و خود آرمانی اش وجود دارد برای خویش حرمت و عزت قائل است. ویلیام جیمز^۱ معتقد بود سطح خواسته ها، نقش اساسی در تعیین اینکه ما خود را مطلوب تلقی می کنیم یا نه، بازی می کند. برای بسیاری از نظریه پردازان شخصیت، نظیر کارل راجرز^۲، خودپنداره

^۱ -William games

^۲ -Carl Rogers

جنبه بسیار مهم شخصیت کلی فرد است. افرادی با خود پنداره مثبت، بیشتر از دیگران به خودشان توجه می‌کنند. تجارب مثبت، عزت نفس و ارزشیابی مثبت از خود را در دانش آموزان افزایش می‌دهد و تجارب منفی آن را کمتر می‌نماید. افرادی که نسبت به خود احساس مثبتی دارند، بطور غیر منتظره ای قادرند در برابر حوادث منفی ایستادگی کنند و در عین حال، دید مثبت نسبت به خود را نیز حفظ می‌کنند. دانش آموزانی که عزت نفس کمی دارند، نسبت به شکست و بازخوردهای منفی، بطور نامناسب و بدی واکنش نشان می‌دهند. این فرآیند پیشرونده، بسیاری از مشکلات مبتنی بر کاهش انگیزه فعالیت در دانش آموزان را ایجاد می‌کند و باید بطور جدی با آن مقابله کرد. وابستگی نوجوانان به دیگران (چه در خانه و چه در مدرسه) و همچنین موفقیت مداری جوامع و خانواده‌ها که بر مبنای آن برای توفیق و برتری ارزش قائل می‌شوند و بچه‌ها را با یکدیگر مقایسه می‌کنند و مزیت‌ها را می‌شمارند، در تشکیل نحوه نگرش فرد نسبت به خود در ایجاد شکست و یا موفقیت کودکان و نوجوانان تأثیر دارد. به نظر می‌رسد دانش آموزانی که در فرآیند یادگیری خود تنظیم‌ترند، بیش از دیگران ارزشهای خود را شناخته و توانایی‌هایشان را باور دارند. آنها کمتر خود را با دیگران مقایسه کرده بلکه با ارجاع به توانمندی‌ها و معیارهای خود به داوری در مورد یادگیری‌هایشان می‌پردازند، به عبارتی استانداردهای عملکردی درونی دارند. لذا خود کم بینی ایشان کمتر بوده و به خود پنداره مثبت تری دست می‌یابند (سیف به نقل از سامعی ۱۳۸۶).

کلمه انگیزش مفاهیم مختلفی دارد، اما همه روانشناسان در این نکته اتفاق نظر دارند که انگیزه عاملی است درونی که رفتار شخص را تحریک کرده و در جهت معینی سوق می‌دهد و آن را هماهنگ می‌سازد. انگیزه را بطور مستقیم نمی‌توان مشاهده کرد ولی وجود آن را یا از روی رفتار شخص استنباط می‌کنیم و یا در هر حال چنین مفهومی را برای توجیه رفتار لازم می‌دانیم (موری^۱، ۱۹۳۸).

یکی از مهمترین انگیزه‌های تعیین کننده رفتار انسانی "انگیزش پیشرفت یا نیاز به پیشرفت"^۲ است.

هنری موری (۱۳۸۳) انگیزش پیشرفت را چنین تعریف می‌کند:

"کار مشکلی را با موفقیت انجام دادن، تسلط یافتن دستکاری کردن و انتظام بخشیدن به اشیاء آدمها و افکار، اعمال حداکثر سرعت و استقلال عمل در چنین فعالیتها، گذشتن از موانع و دست یافتن به درجات ممتاز در

^۱- murray

^۲ Achievement motivation or need to achievement

فعالیتها، سرآمد بودن، رقابت کردن و پیشی جستن از دیگران و بالا بردن عزت نفس از طریق موفقیت آمیز استعدادها".

دیوید مک کلند و جان اتکینسون (به نقل از ریو، ۱۳۸۲: ۵۸) که ماهیت انگیزش پیشرفت را در چهل سال اخیر مطالعه کرده اند، انگیزش پیشرفت را اینگونه تعریف می کنند: "جستجو کردن موفقیت در رقابت با استانداردهای عالی".

پژوهش های انجام شده نشان داده اند که افراد دارای انگیزه پیشرفت زیاد در انجام کارها و از جمله یادگیری بر افرادی که از این انگیزه بی بهره اند پیشی می گیرند. بنا به نظر اتکینسون اشخاصی که دارای انگیزه پیشرفت زیاد هستند در تکالیفی که دارای درجه استواری متوسطند نه خیلی دشوار و نه خیلی آسان توفیق زیادی بدست می آورند یعنی تکالیفی که این افراد در آن حداکثر جدیت را نشان می دهند تکالیفی هستند که انجام دادن آنها مستلزم قدری تقبل خطراست.

تحقیقات نشان می دهند که هر اندازه انگیزه پیشرفت بیشتر باشد موفقیت نیز به همان اندازه بیشتر خواهد بود، مثلاً اگر دو دانش آموز، دو دانشجو، دو کارمند از نظر توانایی های ذهنی در سطح یکسانی باشند اما از نظر انگیزه پیشرفت تفاوت داشته باشند، نتایج متفاوتی بدست خواهند آورد این تفاوت به نفع کسی است که انگیزه پیشرفت قویتری دارد.

پژوهش هایی که درباره انگیزش پیشرفت در محیط های آموزشی انجام گرفته نشان می دهند که میان انگیزش پیشرفت و عملکرد تحصیلی ارتباط معنی داری وجود دارد (شولتز^۱ و اگود و لانو^۲ یونیورسیسکی^۳؛ ۲۰۰۳). در یک بررسی نمرات بیش از ۱۳۰۰ دانشجو بر روی آزمون پرسشنامه جهت گیری شغلی و خانوادگی (WFOQ)^۴ با میانگین های نمره های تحصیلی آنها در مقاطع بعدی مورد مقایسه قرار گرفت.

بین هر دو جنس، کسانی که نمرات تحصیلی ضعیف تری به دست آوردند، در هر سه مولفه انگیزش پیشرفت (جهت گیری شغلی مهارت و رقابت جویی) نمرات کمتری داشتند (شولتز؛ ۱۳۸۱).

1- Shultz

2- Jeged, Jeged & Ugodulunwa

3- Unierzyski

4- work&Family Orientation Questionnaire

ویژگی هایی مانند هوش، استعداد و انگیزش، نمونه هایی از متغیرهای شخصی هستند که در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نقش بسزایی ایفا می کنند. اما مفهوم انگیزش برای معلم از یک لحاظ مهمتر از هوش یا استعداد است، بدین معنی که معلم برای افزایش هوش یا استعداد دانش آموزان کار چندانی نمی تواند انجام دهد، در حالی که در ایجاد یا به کارگیری انگیزش می تواند نقش بسیار مهمی داشته باشد. در واقع اگر قرار باشد هوش یا استعداد افزایش یابد، باید سازه های انگیزشی به کار گرفته شوند، زیرا تا معلم دانش آموزان را برنیانگیزد نمی تواند از هوش یا استعداد آنها در یادگیری استفاده کند. افراد دارای انگیزش پیشرفت زیاد اهداف خود را طوری انتخاب می کنند که در دست یافتن به آن امکان نشان دادن مهارت و برتری وجود داشته باشد (مک کللند؛ ۱۹۶۵)^۱.

طبق یکی از اصول بهداشت روانی، فرد باید واقعیت را آنچنانکه موجود است قبول کند. اگر او واقع بین باشد هدف های خود را در حدود قدرت و امکانات خود قرار می دهد، و بر عکس، شخص غیر واقع بین همیشه سعی می کند تا هدف های خود را خیلی بالاتر یا پایین تر از مقدرات جای دهد و به این اطمینان می رسد که مهارت و برتری نقشی در رسیدن به هدف ندارند، در نتیجه در رسیدن به اهداف بالا دائماً با شکست و ناکامی روبرو می شود و با دست یافتن به هدف های پایین احساس رضایت و خشنودی نمی کند. تفاوت زیاد میان استعداد و هدف نه تنها سبب بروز اضطراب می شود بلکه از واقع بینی شخص نیز می کاهد. به عبارت دیگر، افراد ناسالم نسبت به افراد سالم تمایل بیشتری به بلند پروازی دارند. افراد ناسالم معمولاً هدف های خود را خیلی بالاتر از استعداد های خود انتخاب می کنند، در صورتی که هدف افراد سالم متناسب با سطح توانایی آنها است (شاملو؛ ۱۳۸۲).

آنچه در این پژوهش مدنظر است این است که: آیا میان انگیزه پیشرفت با سلامت روان و پیشرفت

تحصیلی رابطه ای وجود دارد یا خیر؟

---

^۱- Mc Clelland

بیان مسئله:

چرا بعضی دانش آموزان مشتاقانه به تکالیف آموزشی روی می آورند و در انجام دادن تکالیف آموزشی از خود سختکوشی نشان می دهند حال آنکه بعضی دیگر از تکالیف آموزشی اجتناب می ورزند؟

چرا بعضی دانش آموزان از یادگیری در مدرسه و خارج از مدرسه لذت می برند و به پیشرفتشان افتخار می کنند، حال آنکه بعضی دیگر نسبت به یادگیری آموزشی دلواپس و ناشادند؟ اینها پرسشهای انگیزشی اند و برای یادگیری آموزشی دانش آموزان اشارات مهمی در بر دارند.

انگیزش با یادگیری ارتباط دارد زیرا یادگیری فرایندی متعالی است که مستلزم کوشش عمدی و آگاهانه است، حتی اگر دانش آموزانی که از توانایی بالا برخوردارند هنگام یادگیری توجه کافی نداشته باشند و کوشش از خود نشان ندهند قادر به یادگیری نخواهند بود. برای این که دانش آموزان بتوانند از برنامه های درسی آموزشی حداکثر بهره را ببرند باید مربیان و پرورشکاران زمینه ای فراهم آورند که در آن دانش آموزان به درگیری در فعالیتهای یادگیری برانگیخته شوند (محمدی؛ ۱۳۸۶).

پیشرفت در تحصیل و یادگیری نتیجه عوامل گوناگونی است که یکی از مهمترین این عوامل انگیزش است. انگیزش مهمترین شرط یادگیری است. تلاش برای افزایش انگیزش تحصیلی از اهمیت بسزایی برخوردار است. نداشتن انگیزه تحصیلی یکی از دلایل افت تحصیلی می باشد. بی انگیزه بودن نسبت به تحصیل، گذشته از افت تحصیلی منجر به ناامیدی و دلسردی دانش آموز شده و زمینه را برای ایجاد مشکلات روحی و انحرافات اجتماعی فراهم می کند. همچنین کاهش انگیزش تحصیلی زیانهای علمی و فرهنگی و اقتصادی را متوجه جامعه و خانواده می کند.

انگیزش چیزی است که به ما انرژی می دهد و فعالیتهای ما را هدایت می کند. انگیزش در واقع موتور حرکت هر فردی است. انگیزش نیرویی است که به فعالیتهای ما جهت و شدت می بخشد، هر قدر فعالیتهای آموزشی همراه با انگیزه باشد بر انگیزنده تر خواهد بود و میزان یادگیری افزایش می یابد. یکی از مهمترین معضلات نظام تعلیم و تربیت کشورمان افت تحصیلی دانش آموزان می باشد، که افکار همه مردم از جمله والدین و متصدیان امر آموزش و پرورش را به شدت به خود معطوف کرده است، بطوریکه وقت و

انرژی زیادی را در جهت شناخت علل و عوامل اصلی مؤثر در این موضوع را به خود اختصاص داده و هزینه های زیادی در جهت پیشرفت با بسیاری از ویژگیهای روانشناختی مانند پشتکار، اعتماد به نفس، خود پنداری، اضطراب و سازگاری روانی رابطه دارد و مطالعه پیرامون آنها می تواند علاوه بر کارهای تربیتی، کاربردهای بالینی نیز داشته باشد.

انگیزه پیشرفت مهمترین انگیزه در روانشناسی تربیتی است و تحقیقاتی هم که پیرامون این سازه صورت می گیرد تلاشی است در جهت بهبود پیشرفت تحصیلی دانش آموزان و مهمترین کاربردها را در امر آموزش و پرورش دارد (موسوی راد، ۱۳۸۲). البته گاهی افراد در امر جستجوی فعالیت مثبت و پیشرفت در کار موفق شده و زمانی نیز شکست می خورند. زمانی که دانش آموزان تصور می کنند در یک تلاش موفق بوده اند آنها تشویق به یادگیری در آینده می شوند و برعکس زمانی که دانش آموزان در یک دوران با شکست مواجه شده اند انگیزه آنها برای ادامه تلاش با مشکل روبرو می شود.

یکی از مهمترین عوامل مؤثر در رشد و پرورش استعدادها و دانشجویان وجود سلامتی روانی در آن ها است. " برای این که فرد بتواند سلامت روانی خود را حفظ کند باید نیاز به پیشرفت و فعالیت مثبت در او ارضا شود. زیرا اگر این تمایل بطور مداوم سرکوب گردد، فرد دچار اختلال روانی خواهد شد." (شاملو؛ ۱۳۸۲).

در ارتباط با مفهوم "سلامت روان" دیدگاه های متفاوتی مطرح شده است. دیدگاه پزشکی نداشتن اختلال یا بیماری روانی را ملاک سلامت روان می داند، در حالی که در دیدگاه های روان شناختی بر نقش عوامل رفتاری و اجتماعی تاکید شده است. تاثیر عوامل روان شناختی بر سلامت و بیماری امروزه به رشد و گسترش حیطه ای از روانشناسی به نام روانشناسی تندرستی^۲ کمک کرده است.

سلامت روان در تعریف سازمان جهانی بهداشت (WHO) بعنوان یکی از معیارهای لازم برای سلامت عمومی در نظر گرفته شده است. از دیدگاه این سازمان، "سلامتی عبارتست از حالت رفاه کامل جسمی، روانی و اجتماعی و نه تنها نبود بیماری" (کاپلان و سادوک؛ ۱۳۸۲: ۲۳).

¹ - Mental Health

² - Health Psychology

پژوهش اخیر، به بررسی انگیزه پیشرفت و ارتباط آن با سلامت روانی دانش آموزان می‌پردازد و همچنین سعی می‌شود رابطه آن با پیشرفت تحصیلی به عنوان یکی از مهمترین اهداف نظام هر کشور، مورد مطالعه قرار گیرد. با مشخص شدن این ارتباط امید است بتوان پیشنهادهایی برای والدین، مسئولین فرهنگی و جامعه، ارتقاء و بهبود شرایط تربیتی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان ارائه داد. همچنین دانش آموزان بتوانند در جهت آفرینش و پویایی بیشتر در عرصه های علمی گام بر دارند.

بنابراین تحقیقاتی که در مورد انگیزه پیشرفت و سلامت روانی دانش آموزان صورت می‌گیرد مهمترین کاربردها را در آموزش و پرورش دارد، نه تنها از افت تحصیلی جلوگیری نموده بلکه باعث ارتقای شرایط تربیتی و اجتماعی کشور و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان می‌باشد.

در پژوهش حاضر، این سوال مطرح است که آیا میان انگیزه پیشرفت، سلامت روان با پیشرفت تحصیلی رابطه وجود دارد یا خیر؟

اهمیت پژوهش

یکی از مواردی که همیشه توجه متخصصان را به خود جلب نموده است اختلاف بین دانش آموزانی است که با هوش و استعداد یکسان برای یادگیری از پیشرفت تحصیلی متفاوتی برخوردارند و این خود زمینه توجه به انگیزه پیشرفت را قوت می‌بخشد.

کارآمد بودن یک فرد و بالا بودن سلامت جسمانی و روانی او از اهم اهداف یک جامعه می‌باشد. مطالعات حاکی از این است که انگیزش پیشرفت به عنوان یک انگیزه اجتماعی تاثیر بسزایی در رشد اجتماعی دارد و به عبارت دیگر، افزایش رشد اقتصادی نتیجه افزایش نیاز به پیشرفت است. (مک کللند؛ ۱۹۶۱)^۱.

تندرستی یکی از نعمتهای بزرگ در زندگی انسان است و نمی‌توان منکر آن شد که سلامت روانی، در زمره بالاترین نعمتهاست. مسئله افزایش بیماریهای روانی موضوع روز بوده و رابطه مستقیمی با سیر صعودی رشد جمعیت و افزایش فشارهای عاطفی و هیجانی دارد (میلانی فر؛ ۱۳۷۸). هرچه ما از سلامت روانی بیشتری برخوردار باشیم به یقین آسیب پذیری ما کمتر خواهد بود. با برخورداری از سلامت فکر و روان می‌توانیم به موفقیت های بیشتری دست یابیم و بیش از پیش بر مشکلات غلبه نماییم. بدین خاطر

---

^۱- Mc Clelland

تحقیق در زمینه انگیزش پیشرفت و سلامت روان به عنوان عواملی جهت دست یافتن به جامعه ای رو به ترقی و بالابردن کیفیت زندگی روانشناختی افراد لازم و ضروری است.

اهداف تحقیق

هدف کلی:

بررسی رابطه انگیزه پیشرفت، با سلامت روانی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم متوسطه شهرستان لامرد.

اهداف جزئی:

۱. بررسی رابطه انگیزش پیشرفت با سلامت روانی دانش آموزان سوم متوسطه شهرستان لامرد.
۲. بررسی رابطه انگیزه پیشرفت با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم متوسطه شهرستان لامرد.
۳. بررسی رابطه سلامت روانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان سوم متوسطه شهرستان لامرد.
۴. بررسی میزان انگیزه پیشرفت بین دانش آموزان دختر و پسر سوم متوسطه شهرستان لامرد.
۵. بررسی میزان سلامت روانی بین دانش آموزان دختر و پسر سوم متوسطه شهرستان لامرد.
۶. بررسی میزان پیشرفت تحصیلی بین دانش آموزان دختر و پسر سوم متوسطه شهرستان لامرد.

فرضیه ها

فرضیه کلی:

بین انگیزه پیشرفت، سلامت روان و پیشرفت تحصیلی رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه های اصلی پژوهش:

- ۱- بین انگیزه پیشرفت دانش آموزان با سلامت روانی آنها رابطه وجود دارد.
- ۲- بین انگیزه پیشرفت دانش آموزان با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه وجود دارد.
- ۳- بین سلامت روانی دانش آموزان با پیشرفت تحصیلی آنها رابطه وجود دارد.
- ۴- بین میزان انگیزه پیشرفت دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۵- بین میزان سلامت روان دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۶- بین میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنی داری وجود دارد.

تعریف واژه ها و اصطلاحات:

از انگیزش پیشرفت تعاریف های متعددی به عمل آمده از جمله :

"عبارت از گرایش همه جانبه، به ارزیابی عملکرد، با توجه به عالی ترین معیارها، تلاش برای موفقیت در عملکرد و بر خوررداری از لذتی که با موفقیت در عملکرد همراه است" (به نقل از ماسن و همکاران، ۱۳۸۲، ص ۳۳۰).

"نیروی انجام دادن خوب کارها نسبت به استانداردهای عالی" (ریو، ۱۳۸۲؛ ۲۵۸).

"میل و اشتیاق، تلاش و کوششی است که فرد برای دستیابی به یک هدف یا تسلط بر اشیاء و امور و یا افراد و اندیشه ها و رسیدن به یک معیار متعالی از خود ابراز می دارد" (پارسا، ۱۳۷۶؛ ۱۴۷).

سلامتی روان^۱:

منظور از سلامتی روانی، درجه ای است که فرد در مواجهه با مشکلات اجتماعی و سازگاری با محیط پیرامون خود، بین رفتارهای خویش تعادل بر قرار می کند، و رفتار موزون و منطقی از خود نشان می دهد (نوابی نژاد، ۱۳۶۷). کارشناسان سازمان بهداشت جهانی، سلامت روان را این طور تعریف می کنند: " سلامت روان عبارتست از قابلیت ارتباط موزون و هماهنگ با دیگران، تغییر و اصلاح محیط فردی و

^۱ -Mental Health